
Traducere de
Valentin Petre Lică

Testamentul Sfântului Ioan din Rila

Eu, smeritul și păcătosul Ioan, care nu am săvârșit niciun bine pe pământ, când am venit în această pustie a Rilei, nu am aflat niciun om în ea, ci numai fiare sălbatice și desișuri neumblate. Și m-am sălășluit în ea singur, împreună cu fiarele, fără a avea nici hrană, nici acoperământ, ci cerul îmi era ocrotire, pământul așternut, iar ierburile hrană. Însă bunul Dumnezeu, pentru dragostea Căruia am disprețuit toate și am răbdat foamea și setea, gerul și arșița soarelui, precum și lipsa celor trupești, nicidecum nu m-a părăsit, ci, ca un Părinte milostiv și iubitor de fii, mi-a împlinit din belșug toate trebuințele. Și ce voi da Domnului pentru toate câte mi-a dăruit? Multe sunt binefacerile Lui față de mine, căci a privit din înălțimile Sale cele sfinte spre smerenia mea și mi-a dat putere să îndur toate – nu eu, ci puterea lui Hristos care este în mine; căci de la El este orice dar bun, și orice dar desăvârșit, de sus pogorât.

Și, văzându-vă astăzi adunați în Domnul aici, unde, după cum am spus, până acum nu a locuit om, ci numai fiare sălbatice, și, de asemenea, simțind mai dinainte că se apropie curând sfârșitul vieții mele de aici, am socotit de cuviință să vă las, înainte de plecarea mea de aici, acest testament părintesc al meu, precum și părinții după trup lasă copiilor lor moștenire pământească de argint și de aur și alte bogății, pentru ca, pomenindu-vă pe tatăl vostru după Duhul Sfânt, să nu uitați nici testamentul său.

Știu eu, iubiților mei fii în Domnul, bine știu că voi, fiind încă începători, nu sunteți încă întăriți în viața monahală. Dar să nu vă temeți, căci puterea lui Dumnezeu întru neputință se arată. Pentru aceasta, am și socotit să vă scriu acest testament al meu, simplu și neînvățat, pentru ca, păstrându-l neconținut în amintirea voastră, să vă întăriți cu trupul și cu duhul în Domnul și să sporiiți prin virtuți în frica de Dumnezeu. Cred în Dumnezeul meu, Căruia l-am slujit din tinerețea mea și pentru Care m-am ostenit cu râvnă, că, după plecarea mea, această pustie, care, până acum a fost înfricoșătoare și nelocuită, se va umple de mulți vie-

țuitori ai pustiei și se va împlini și asupra ei cele scrise: «mai mulți sunt fiii celei părăsite, decât ai celei cu bărbat»¹.

Pentru aceasta, vă rog, fiii mei, pe care în Domnul i-am adunat; vă rog, odraslele inimii mele, să nu disprețuiți povățuirea părintelui vostru, ci, împreună cu Apostolul, vă grăiesc astfel: „sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!”². Vă rog și vă jur cu înfricoșătorul nume al lui Dumnezeu să nu călcați, nici să părăsiți ceva din acestea după mutarea mea din viață, ci toate câte am scris, așa precum sunt scrise, să le pliniți cu desăvârșire, după cum și înaintea lui Dumnezeu v-ați făgăduit. Iar cel ce ar îndrăzni să calce sau să strice ceva din acestea, acela să fie afurisit și lepădat de la Tatăl și de la Fiul și de la Sfântul Duh și să nu aibă parte cu sfinții cei ce din veac au bineplăcut lui Dumnezeu; ci partea lui să fie cu aceia ce au răstignit pe Domnul slavei și cu vânzătorul Lui, Iuda; și să se șteargă din cartea celor vii și cu dreptii să nu se scrie.

Și, mai presus de toate, vă las moștenire să păziți Sfânta Credință neprihănită și neîntinată de toată hula și rătăcirea, precum am primit-o de la Sfinții Părinți, fără a o amesteca cu învățături străine și potrivnice adevărului. Stați bine și țineți predaniile pe care le-ați auzit și le-ați văzut de la mine. Nu vă abateți nici spre dreapta, nici spre stânga, ci umblați pe calea împărătească. Păziți-vă cu mare luare-aminte de momelile lumești și aduceți-vă pururea aminte pentru ce ați ieșit din lume și pentru ce ați disprețuit lumea și cele ce sunt în lume.

Mai presus de toate, păziți-vă de șarpele iubirii de argint, căci iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor, după cum spune Apostolul, care o numește a doua închinare la idoli. Căci, pentru monah, bogăția nu stă în argint și în aur, ci în desăvârșita neagonisire³, în lepădarea de voia proprie și adâncă smerenie. Nu vă grăiesc acestea ca și cum ar fi porunci ale mele, ci vă aduc aminte de poruncile lui Hristos. Căci El a grăit către ucenicii Săi cei sfinți, iar prin ei, și către toți cei ce s-au lepădat de: „Să nu aveți nici aur, nici arginți, nici bani în cingătorile voastre”⁴ etc. (...) Aurul și argintul sunt mare vrăjmaș al monahului și, asemenea unei vipere, mușcă pe cel ce le agonisește. Căci, de ne vom pune nădejdea neclintit în Dumnezeu, El nu ne va lipsi de nicio trebuință, fiindcă Însuși El grăiește: „Dacă femeia uită pe pruncul

(...) vă las moștenire să păziți Sfânta Credință neprihănită și neîntinată de toată hula și rătăcirea, precum am primit-o de la Sfinții Părinți. (...) Nu vă abateți nici spre dreapta, nici spre stânga, ci umblați pe calea împărătească. ✠

¹ *Is.* 54:1.

² *Gal.* 4:19.

³ Sărăcie de bunăvoie.

⁴ *Matei* 10:9.

Pentru monah, bogăția nu stă în argint și în aur, ci în desăvârșita neagonisire, în lepădarea de voia proprie și adâncă smerenie. Nu vă grăiesc acestea ca și cum ar fi porunci ale mele, ci vă aduc aminte de poruncile lui Hristos. ✠

ei și de rodul pântecelui ei n-are ea milă, eu nu te voi uita pe tine”⁵. Și iarăși: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”⁶. Căci, la început, când am pășit în această pustietate, vicleanul și pe mine a încercat a mă ispiți prin iubirea de argint, atunci când binecredinciosul țar⁷ îmi trimisese mulțime de aur.

Iar când am lepădat vederea aceluia dar pentru dragostea Domnului, am priceput că aceasta a fost cursă vicleană a diavolului. Nu l-am primit, ci l-am trimis înapoi celui ce îl trimisese, că așa am socotit întru mine: de aș fi dorit să am aur și argint și cele asemenea lor, pentru ce aș mai fi venit în această înfricoșată și neumblată pustietate, unde nu am aflat om, ci numai fiare sălbatice? Și așa m-am izbăvit de uneltirile vicleanului ispititor, care se silește să ne poticnească prin cele de care de bunăvoie ne-am lepădat. Pentru aceasta și voi să nu căutați nimic din cele deșarte. Căci Tatăl vostru Cel Ceresc știe, mai înainte de cererile voastre, de ce anume aveți trebuință.

Să nu căutați nici a fi cunoscuți și iubiți de împărații și domnii pământului, nici să vă puneți nădejdea în ei, lăsând pe Împăratul Cel Ceresc, Căruia v-ați înscris a-l fi ostași și a vă lupta nu împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva stăpânitorului întunericului acestui veac. Că și prorocul Ieremia ne povățuiește, grăind astfel: „Blestemat fie omul care se încrede în om”⁸ și altele. Și, după ce înșiră toate răutățile, el adaugă: „Binecuvântat fie omul care nădăjduiește în Domnul”⁹. Deci nu duceți grijă spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc neamurile¹⁰. Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel Ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?¹¹ Odată ce ați ieșit din lume, să nu vă întoarceți înapoi nici cu trupul, nici cu gândul, căci nimeni, după cum s-a grăit: „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu”¹². Dar și Apostolul învață: „uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând că-

⁵ „Oare femeia uită pe pruncul ei și de rodul pântecelui ei n-are ea milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita pe tine” (Is. 49:15).

⁶ Matei 6:33.

⁷ Țarul Petru I (927–969).

⁸ Ier. 17:5.

⁹ Ier. 17:7.

¹⁰ Mat. 6:31-32.

¹¹ Mat. 6:26.

¹² Luca 9:62.

tre cele dinainte”¹³. Ce înseamnă: „uitând cele ce sunt în urma mea”, fiii mei întru Domnul? Nimic altceva, decât să dăruim cu totul adâncurilor uitării tot ce am lăsat și am disprețuit, ieșind din lume pentru dragostea lui Dumnezeu, și să ne străduim spre nevoința ce ne este pregătită, către care am fost chemați de către Începătorul nevoințelor noastre, Preabunul nostru Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos, Cel ce ne-a învrednicit a purta jugul Său cel blând, căci jugul Lui este bun, iar povara Lui este ușoară¹⁴.

Și precum darul Sfântului Duh v-a adunat pe toți într-un cuget și într-un trup duhovnicesc, așa și voi osârduiți-vă a vieții în unire și într-un cuget, cu o singură suflare privind neconținut spre răsplata cea veșnică, pe care Dumnezeu a gătit-o celor ce L-au iubit pe El. Vădește-se că viețuirea de obște¹⁵ este cu mult mai de folos monahilor decât sihăstria, căci liniștirea întru singurătate nu se potrivește tuturor, ci doar puținora, celor ce s-au desăvârșit în toate nevoințele și lucrările călugărești. Iar viața cea de obște este spre folosul tuturor, precum și Părinții, în scrierile lor, destul au vorbit și ne-au învățat asupra acestora. Proorocul cel cu duh mult grăitor, David, îl slăvește, grăind astfel: „Ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!”¹⁶. Un alt imnograf al Sfintei Biserici, insuflat de Duhul, alături la acestea cântarea sa, zicând: „Că întru aceasta a făgăduit Domnul viața de veci”¹⁷. Dar oare nu a grăit Însuși Preabunul nostru Stăpân, Domnul Iisus Hristos, cu preacuratele Sale buze: „Că unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu, în mijlocul lor”¹⁸?

Iar purtătorii-de-Dumnezeu Părinți ai noștri, despre viața de sihăstrie, grăiesc astfel: *Vai celui ce este singur, că de va cădea, nu este cine să-l ridice*. Pentru aceasta, o, fiilor întru Domnul, nu treceți cu vederea nici voi viața de obște, pe care Duhul Sfânt, prin gura proorocilor, a lădat-o, ci mai vârtos întăriți-o și o păziți cu dinadinsul. Și fiți ca un singur trup întru Domnul, având mădule deosebite: unii să fie capul, care rânduiește; alții – picioarele, care ostenesc și poartă; iar alții – celelalte mădule ale trupului, ca din toate împreună să se alcătuiască un trup duhovnicesc întru

Liniștirea întru singurătate nu se potrivește tuturor, ci doar puținora, celor ce s-au desăvârșit în toate nevoințele și lucrările călugărești. Iar viața cea de obște este spre folosul tuturor, precum și Părinții, în scrierile lor, destul au vorbit și ne-au învățat asupra acestora. ✠

¹³ Filip. 3:14.

¹⁴ Mat. 11:30.

¹⁵ Împreună-viețuirea monahilor într-o obște frățească.

¹⁶ Ps. 132:1.

¹⁷ Din treptele Antifoanelor, glas 8.

¹⁸ Mat. 18:20.

Hristos, călăuzit și cârmuit de un singur suflet înțeleghător și cuvântător (în înțeles duhovnicesc), și nimic între voi să nu fie dezbinat. Iar când o astfel de viețuire se va întemeia și un trai bineplăcut lui Dumnezeu se va

arăta, atunci și El Însuși va fi în mijlocul vostru, povățuindu-vă nevăzut și negăit.

Să nu căutați a ședea în frunte și a stăpâni peste alții, ci aduceți-vă aminte de Cel ce a grăit: „Și care va vrea să fie întâi între voi să fie tuturor slugă”¹⁹. Alegeți-vă dascăli și rânduieți în fruntea voastră pe aceia pe care Dumnezeu vi-i arată, adică pe bărbați recunoscuți de toți pentru lucrările lor duhovnicești, care întrec pe toți prin înțelepciune și judecată duhovnicească și care sunt vrednici a păstori cu iscusință și întru voia lui Dumnezeu turma ce le-a fost încredințată pe pășunile evlaviei și ale poruncilor de viață dătătoare ale lui Hristos. Cuvenit este mai vârtos a cere de la Dumnezeu povățuire, iar nu a te încrede în

Cuvenit este mai vârtos a cere de la Dumnezeu povățuire, iar nu a te încrede în socotința ta cea sărmană. Iar de veți începe, precum grăiește marele între Părinți și dascălul monahilor, Cuviosul Efrem Sirul, ca toți să râvniți întâietate și stăpânire, și toți să vreți a fi egumeni, și toți îndrumători, tâlcuitori și învățători (...), atunci să știți cu adevărit că Hristos nu Se află în mijlocul vostru. Căci Hristos nu este Învățător al dezbinării și al neînțelegerii, ci al păcii și al unirii între frați. ✠

socotința ta cea sărmană. Iar de veți începe, precum grăiește marele între Părinți și dascălul monahilor, Cuviosul Efrem Sirul, ca toți să râvniți întâietate și stăpânire, și toți să vreți a fi egumeni, și toți îndrumători, tâlcuitori și învățători, și dacă din aceasta răsări-vor între voi vrajbe și clevetiri, gâlcevi și zavistii, sminteală, iubire de întâietate, dispreț, pizmă și alte patimi netrebnice vieții monahicești, atunci să știți cu adevărit că Hristos nu Se află în mijlocul vostru. Căci Hristos nu este Învățător al dezbinării și al neînțelegerii, ci al păcii și al unirii între frați. El se ruga lui Dumnezeu și Tatălui pentru sfinții Săi ucenici, ca să fie una, adică într-un cuget și într-o unire, și nu numai ei, ci și toți câți vor crede întru El prin cuvântul lor, grăind astfel: „Părinte Sfânt, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una, precum suntem și Noi”²⁰. Și în altă parte grăiește: „Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor, ca toți să fie una”²¹. Și voi, asemenea, să fiți una. Aveți pace între voi, căci El²², Domnul, zice către ucenicii Săi: „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă”²³. Iar ce fel de pace este, fiilor, pacea lui Hristos?

¹⁹ Marcu 10:44.

²⁰ Ioan 17:11.

²¹ Ioan 17:20-21.

²² Hristos.

²³ Ioan 14:27.

Iar de se va afla între voi vreunul care
să semene neghină, dezbinări și alte
sminteli, pe acela îndată să-l scoateți afară
din mijlocul obștii voastre, ca nu cumva
aceasta să se prefacă în dospeală rea. ❀

Însuși El grăiește iarăși, zicând: „Nu precum
dă lumea vă dau Eu”²⁴. Pacea aceasta a lui
Hristos covârșește toată mintea și priceperea
omenească. Aceasta este pacea aceea despre
care grăiește proorocul, zicând: „Și pacea Lui
nu va avea hotar”²⁵. Dar și Apostolul ne povă-
țuiește, grăind astfel: „Căutați pacea cu toți
și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea
pe Domnul”²⁶. Asemenea pace, deci, să aveți
și voi întreolaltă și, cu mare unire a cugete-
lor și cu dreaptă socotință, să rânduiți toate
după Dumnezeu, ca nu cumva să mâniați pe
Preabunul nostru Stăpân și Dumnezeu.

Iar de se va afla între voi vreunul care să
semene neghină, dezbinări și alte sminteli,
pe acela îndată să-l scoateți afară din mijlo-
cul obștii voastre, ca nu cumva aceasta să
se prefacă în dospeală rea, după cuvântul
Apostolului²⁷, și astfel răutatea să nu se răs-
pândească între cei buni, și „ca nu cumva,
odărlind vreo pricină de amărăciune, să vă
tulbure și, prin ea, mulți să se molipsească”²⁸.
Și să nu tulbure lupul cel rău turma cea paș-
nică a lui Hristos, căci și dintr-aceștia au să
se arate. Despre ei a prevestit Însuși Hristos,
grăind astfel: „Vai lumii, din pricina sminte-
lilor, că smintelile trebuie să vină”²⁹. Pentru
aceasta și voi, fiilor duhovnicești, păziți-vă de

unii ca aceștia și nu-i lăsați a viețui în mijlocul
vostru, ci alungați-i departe de la voi, precum
păstorul îndepărtează oile cele bolnave din
turma cea curată.

Iar voi, viețuind împreună pentru Domnul
și purtându-vă unii altora neputințele, să nu
treceți cu vederea pe cei ce petrec în sihăstrie,
rătăcind „în pustii și în munți, și în peșteri, și
în crăpăturile pământului – cei de care lumea
nu era vrednică”³⁰, ci ajutați-i cu ceea ce vă stă
în putință, ca să-i aveți rugători înaintea lui
Dumnezeu; căci „mult poate rugăciunea stă-
ruitoare a dreptului”³¹.

Învățați-vă în Legea Domnului zi și noapte,
citiți adesea cărțile Părinților³² și străduiți-vă
să fiți următori ai Sfinților Părinți ai noștri:
Antonie, Teodosie și ai celorlalți, care, prin
faptele lor bune, au strălucit în lume precum
lumini vii. Țineți-vă cu statornicie de rându-
ielile Bisericii, nepărăsind și nenegligând ni-
mic din cele așezate de Sfinții Părinți.

Lucrarea mâinilor să nu o nesocotiți, ci
să aveți pururea lucru în mâinile voastre.
Rugăciunea: «Doamne, lisuse Hristoase, Fiul
lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcăto-
sul» să vă fie neîncetat pe buze, iar împreună
cu ea să aveți în minte și pomenirea morții.
Aceasta era îndeletnicirea Părinților pustiei
din vechime și nu și-au mâncat pâinea în za-
dar, căci nu numai pe ei înșiși se hrăneau din
osteneala mâinilor lor, ci dădeau și celor lip-
siți și, astfel, nu s-au înșelat în nădejdea lor.
„Căci bine este să vă întăriți prin har inima
voastră, nu cu mâncăruri, de la care n-au avut
niciun folos cei ce au umblat cu ele”³³, grăiește
Apostolul, și adaugă: „Rămâneți întru dragos-
tea frățască. Primirea de oaspeți să n-o ui-

²⁴ Ibidem.

²⁵ Isaia 9:6.

²⁶ Evrei 12:14.

²⁷ 2 Tim. 2:17.

²⁸ Evrei 12:15.

²⁹ Matei 18:7.

³⁰ Evrei 11:38.

³¹ Iacov 5:16.

³² Cărțile Sfinților Părinți.

³³ Evrei 13:9.

Țineți-vă cu statornicie de rânduielile Bisericii, nepărăsind și neneglijând nimic din cele așezate de Sfinții Părinți.

Lucrarea mâinilor să nu o nesocotiți, ci să aveți pururea lucru în mâinile voastre.

Rugăciunea: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul» să vă fie neîncetat pe buze, iar împreună cu ea să aveți în minte și pomenirea morții. ✠

tați, căci prin aceasta unii, fără ca să știe, au primit în gazdă îngeri»³⁴.

Pe cei de curând luminați din neamul vostru întăriți-i în credință și povățuiți-i să lepede obiceiurile păgâne cele fără de rânduială și năravurile cele rele, pe care unii le mai păstrează chiar și după primirea sfintei credințe. Iar acestea le săvârșesc din asprime și neștiință, pentru care au trebuință de îndreptare și de luminare a minții.

Încă multe aș fi avut să vă grăiesc, iubii mei fi în Domnul, dar nu este cu puțință să le aștern pe toate în scris. De aceea vă încredin-

tez Aceluia Care este izvorul a toată înțelepciunea și priceperea și adevărul Mângâietor, Duhul Sfânt, Cel Sfânt și de viață Făcător, ca El Însuși să vă înțeleptească, să vă dea pricepere, să vă lumineze, să vă învețe și să vă povățuiască spre tot lucrul cel bun.

Acum vi-l las în locul meu pe iubitul nostru frate Grigorie ca povățuitor și întâistător, despre care voi toți dați mărturie că este în stare să vă călăuzească bine, după Dumnezeu. Cu un cuget l-ați ales ca povățuitor, deși el nu a voit, dar, din ascultare și smerenie, s-a supus rugăminții voastre. După aceasta, pe cel pe care Dumnezeu vi-l va arăta.

Iar eu, de acum înainte, doresc să petrec în liniște și tăcere, ca să mă pocăiesc pentru păcatele mele și să dobândesc milă de la Dumnezeu. Iar voi pomeniți-mă neîncetat în rugăciunile voastre pe mine, părintele vostru păcătos, ca să aflu milă în ziua Judecății, căci nimic bun n-am săvârșit pe pământ și mă înfricoșez de judecată și de muncile pregătite pentru păcătoși ca mine. Harul lui Dumnezeu să fie cu voi toți, ocrotindu-vă și umbrindu-vă de tot răul. Amin!

S-au scris aceasta la anul 6449 de la zidirea lumii (941 de la Întruparea lui Hristos), în ziua a douăzeci și cincea a lunii lui martie.

Eu, smeritul și mult păcătosul Ioan, întâiul viețuitor din pustia Rilei, cu mâna mea semnez și adevăresc cele de mai sus scrise.

³⁴ Evrei 13:1-2.